

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 11.4.2016
COM(2016) 199 final

PART 2/2

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKI
CENTRALNI BANKI, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN
ODBORU REGIJ**

Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2016

3.2.4 Standardi kakovosti

Standardi lahko izboljšajo kakovost pravosodnih sistemov⁶⁴. Komisija je leta 2015 začela sodelovati s skupino kontaktnih oseb zlasti na področju standardov, povezanih z delovanjem pravosodnih sistemov. Standardi kakovosti zajemajo zelo raznolike teme v zvezi z organizacijo in delovanjem pravosodnih sistemov. Pri določanju takih standardov lahko sodelujejo različni akterji⁶⁵. Na sliki 42 je predstavljen splošni pregled trenutnih standardov. Iz pregleda je razvidno, da so v številnih državah članicah opredeljeni standardi, ki zajemajo številne vidike pravosodnih sistemov. Zbrane informacije razkrivajo tudi, da so standardi večinoma določeni z zakonom. Vendar so zadeve, ki so neposredno povezane z operativnim delovanjem sodišč, večinoma urejene na ravni sodišč, tudi v okviru uveljavljenih praks sodišč. To se nanaša predvsem na upravljanje sodnih zaostankov, spremljanje zadev, število prejetih zadev, storitve za uporabnike sodišč, sodne objekte in obveščanje strank.

Slika 42: Opredeljeni standardi za vidike, povezane s pravosodnim sistemom* (vir: Evropska komisija⁶⁶)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PT	RO	SI	SK	FI	SE
1. Trajanje/čas obravnavanja civilnih in gospodarskih zadev	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
2. Trajanje/čas obravnavanja upravnih zadev	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
3. Trajanje/čas obravnavanja od registracije zadeve do prve obravnave	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
4. Trajanje/čas obravnavanja od zadnje obravnave do izreka sodne odločbe	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
5. Upravljanje sodnih zaostankov	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
6. Zbiranje podatkov o civilnih in gospodarskih postopkih	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
7. Zbiranje podatkov o upravnih postopkih	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
8. Povezanost sistemov IT za vodenje zadev za zagotavljanje zbiranja podatkov na nacionalni ravni	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
9. Povezanost sistemov IT za vodenje zadev za zagotavljanje sodelovanja med nacionalnimi sodišči	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
10. Dejavno spremljanje napredovanja zadev	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
11. Delovna obremenitev sodišč	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
12. Posvetovanje o osnutku zakonodaje o pravosodnem sistemu	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
13. Storitve za uporabnike sodišč	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
14. Sodni objekti in dostopnost sodnih prostorov	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
15. Obveščanje strank o napredovanju njihove zadeve	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
16. Načrtovanje in vodenje obravnave	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
17. Obravnavanje pritožb uporabnikov sodišča glede delovanja sodišča	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
18. Jasnost/obrazložitev ali drugi vidiki v zvezi s sodbo	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
19. Objava sodb	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
20. Usposabljanje sodnikov	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
21. Usposabljanje sodnega osebja	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
22. Dodeljevanje človeških virov sodiščem	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
23. Dodeljevanje materialnih sredstev sodiščem	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
24. Uravnotežena zastopnost spolov v sodstvu	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
25. Drugi standardi	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

* Opozarjamo, da so okenca pri standardih, povezanih z upravnimi zadevami, lahko prazna, ker posebna kategorija „upravne zadeve“ ne obstaja (npr. IE). PL in UK nista zagotovila informacij o standardih. Na poudarjenih področjih standarde določajo predvsem sodišča, tudi v okviru uveljavljenih praks sodišč. Na vseh drugih področjih so standardi določeni predvsem z zakonom.

Na spodnji sliki 43 je proučenih šest posebnih vidikov: čas obravnavanja (roki⁶⁷ in časovni okvir⁶⁸), upravljanje sodnih zaostankov, dejavno spremljanje zadev, obveščanje strank, sodbe in dodelitev človeških virov. Slika kaže, da se v večini držav članic področja, zajeta s standardi, zdijo enaka, vendar se lahko njihova vsebina zelo razlikuje.

⁶⁴ V letnem pregledu rasti za leto 2016 (glej COM(2015) 690 final) je navedeno, da je treba izboljšati kakovost sodstva, „tudi z [...] uporabo standardov kakovosti“.

⁶⁵ Standardi se lahko določijo z zakonom, lahko jih določijo sodišča (tudi v okviru uveljavljenih praks sodišč), sodni svet (ali drug neodvisni organ) ali drugi (npr. v CZ standarde večinoma oblikuje ministrstvo za pravosodje).

⁶⁶ Podatki se nanašajo na leto 2015, zbrani pa so bili v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

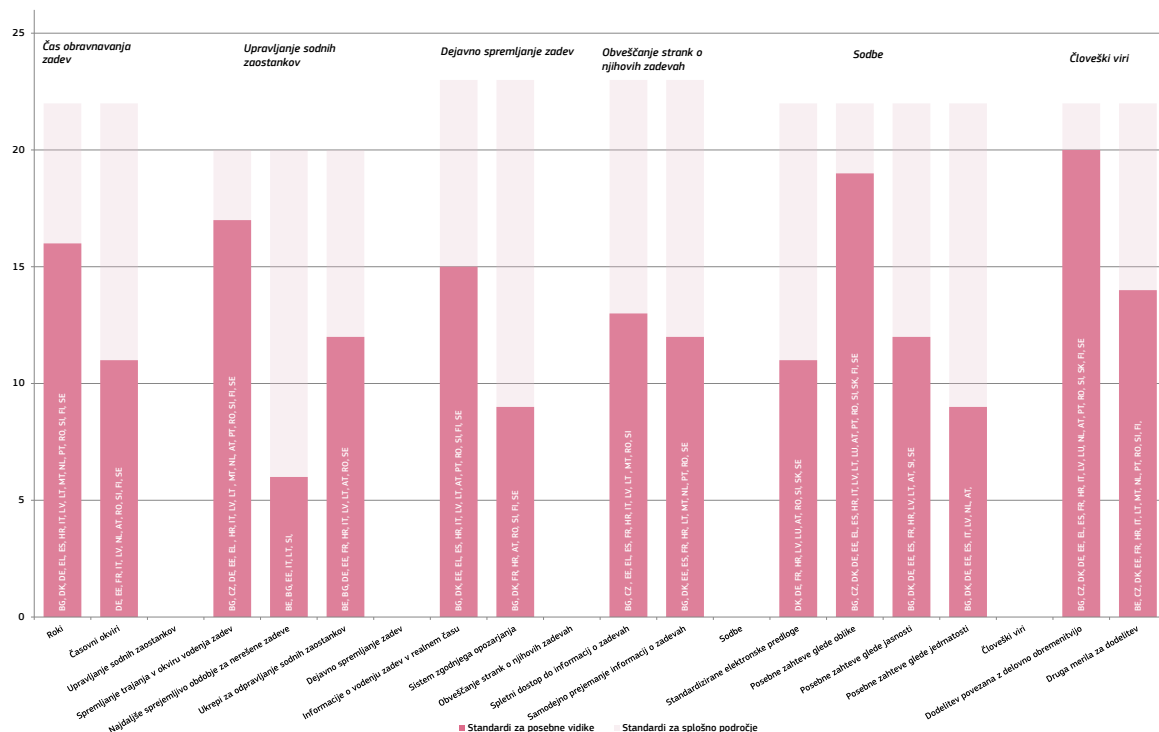
⁶⁷ Roki so kvantitativni procesni roki, na splošno določeni v postopkovnem pravu za nekatere vrste zadev ali postopkovne korake.

⁶⁸ Časovni okvirji so merljivi cilji/prakse za spodbujanje pravočasnosti sodnih postopkov, npr. sodniki na prvi stopnji morajo oceniti trajanje sojenja na začetku postopka, časovni okvirji se določijo s pogajanjem med sodišči in ministrstvom za pravosodje, sodišča določijo časovne standarde za različne kategorije zadev.

Na primer, v manjšem številu držav članic standardi za upravljanje sodnih zaostankov določajo najdaljše sprejemljivo obdobje za nerešene zadeve ali ukrepe za odpravljanje sodnih zaostankov⁶⁹. Standardi o obveščanju strank se lahko nanašajo na obveščanje strank o njihovi zadevi v prostorih sodišča, spletni dostop strank do informacij ali samodejno obveščanje strank⁷⁰. Spremljanje zadev in sistemi zgodnjega opozarjanja so redko avtomatizirani, čeprav je v večini držav članic pravzaprav mogoče pridobiti informacije v realnem času v okviru sistemov vodenja zadev. Standardizirane elektronske predloge, ki jih imajo sodniki na voljo v več državah članicah, so lahko preprosti formalni vzorci ali naprednejše gradivo za preprostejšo pripravo osnutkov odločb.

Nazadnje se zdi, da so nekateri standardi določeni in se izvajajo na nacionalni ravni, drugi pa se uporabljajo samo na nekaterih sodiščih ali ozemljih ali samo za nekatere vrste zadev ali področja pravosodja⁷¹.

Slika 43: Posebni standardi na izbranih področjih, povezanih s pravosodnim sistemom*
(vir: Evropska komisija⁷²)

* CY in IE nista sporočila standardov na izbranih področjih. PL in UK nista zagotovila informacij o standardih. DE: decentralizirane strukture pomenijo, da se standardi lahko razlikujejo med posameznimi zveznimi deželami in sodišči. Svetlejši stolpec ustreza skupnemu številu držav članic, ki so opredelile druge standarde na izbranih področjih. Standardi glede časa obravnavanja zadev vključujejo civilne, gospodarske in upravne zadeve.

⁶⁹ Na primer, v nekaterih državah članicah se lahko nerešene zadeve po treh letih nedejavnosti strank umaknejo s seznama zadev sodišča ali pa nerešene zadeve po več kot dveh letih veljajo za stare in se natančno spremljajo. Popravljalni ukrepi lahko vključujejo začasno pomoč posebne skupine sodnikov.

⁷⁰ Na primer, stranke lahko pridobijo informacije o svojih zadevah na informacijskih središčih na sodiščih ali pa so samodejno obveščene o zadevnem dogajanju z e-pošto ali sporočilom SMS ali v okviru avtomatiziranega postopka za uporabnike sistema elektronskega vlaganja. V DE sodišča zadevne stranke obveščajo o primeru, tudi če te tega ne zahtevajo.

⁷¹ V nekaterih državah je na primer obseg spletnega dostopa do informacij omejen na nekatere vrste zadev ali sodišč ali se ne izvaja dosledno.

⁷² Podatki se nanašajo na leto 2015, zbrani pa so bili v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

3.2.5 Povzetek o kakovosti pravosodnih sistemov

Preprost dostop, zadostni viri, učinkovita orodja za ocenjevanje in ustrezni standardi so bistveni dejavniki, ki prispevajo h kakovosti pravosodnih sistemov. Pregled stanja za leto 2016 potrjuje, da se razmere po EU bistveno razlikujejo, vendar tudi, da si veliko držav članic posebno prizadeva na teh področjih.

Dostopnost

Pregled stanja proučuje dostopnost pravosodnih sistemov v vsej pravosodni verigi in kaže naslednje stanje.

- *Spletne informacije o pravosodnem sistemu* so na voljo v vseh državah članicah. Vendar informacije o tem, kako začeti sodni postopek, in o sestavi stroškov postopka v nekaterih državah članicah še vedno niso na voljo (slika 18). Nekatere države članice so v zvezi s tem razvile napredne uporabniku prijazne rešitve, npr. interaktivno spletno orodje, s katerim lahko prosilci za pravno pomoč izračunajo verjetnost, da bodo upravičeni do pravne pomoči.
- *Pravna pomoč* je bistvenega pomena za zagotavljanje enakega dostopa do pravnega varstva. V primerjavi z letom 2010 se zdi, da je več držav članic proračunska sredstva za pravno pomoč povečalo, kot jih je ta sredstva zmanjšalo (slika 19). Pri primerjavi finančne upravičenosti do pravne pomoči v posebnem scenariju potrošniškega spora je v večini držav članic dohodkovni prag za pridobitev pravne pomoči, ki vsaj delno krije stroške, nad zadevnim Eurostatovim pragom revščine (slika 20). Nekatere države članice imajo vzpostavljen sistem, ki zahteva letni pregled in morebitno prilagoditev praga za pravno pomoč.
- *Elektronska vložitev zahtevkov* ni vzpostavljena v vseh državah članicah (slika 21). Vendar se je kakovost postopkov v sporih majhne vrednosti na spletu, npr. pridobivanje informacij o obravnavanju zadeve ali možnost vložitve pravnega sredstva zoper sodne odločbe, od leta 2013 izboljšala (slika 22). To je znak, da si države članice prizadevajo zadovoljiti potrebe državljanov in podjetij, ki uporabljajo pravosodni sistem.
- *Elektronsko komuniciranje med sodišči in strankami* v nekaterih državah članicah še vedno ni mogoče (slika 23). Zaradi pomanjkanja orodij IKT so sodni postopki težavnejši ter dražji za sodišča in stranke; npr. v eni državi članici je bilo z reformo, ki je sodiščem omogočila elektronsko pošiljanje dokumentov strankam in odvetnikom, v letu 2015 prihranjenih več kot 4,2 milijona EUR (več kot 2 % proračunskih sredstev sodišč).
- *Spletna dostopnost sodb sodišč* v civilnih, gospodarskih in upravnih zadevah bi se lahko izboljšala (slika 25). Po objavi podatkov o tem v pregledu stanja za leto 2015 so nekatere države članice začele izvajati ukrepe za izboljšanje spletne dostopnosti sodb, tudi na prvi stopnji.
- *Prostovoljna uporaba načinov alternativnega reševanja sporov* (npr. mediacija, sprava) se pospešuje in spodbuja v vseh državah članicah. Pogostejša je pri civilnih in gospodarskih sporih kot pri delovnih in potrošniških sporih (slika 27). Ta pozitivni razvoj kaže, da so na voljo sredstva za spodbujanje prostovoljne uporabe načinov alternativnega reševanja sporov brez ogrožanja temeljne pravice do pravnega sredstva pred sodiščem. Uporaba alternativnega reševanja sporov med potrošniki in trgovci naj bi se v prihodnje povečala z izvajanjem direktive o alternativnem reševanju potrošniških sporov in uredbe o spletnem reševanju sporov v letu 2016⁷³.

⁷³ Direktiva o alternativnem reševanju potrošniških sporov zagotavlja, da se potrošniki in trgovci lahko obrnejo na organ za alternativno reševanje sporov v zvezi z vsemi spori na podlagi pogodbenega razmerja v skoraj vseh gospodarskih sektorjih, ne glede na to, kje (v domovini ali tujini) in kako (spletno/nespletno) je bil opravljen nakup. Cilj uredbe o spletnem reševanju sporov je olajšati uporabo alternativnega reševanja sporov, ki izhajajo iz spletnih nakupov.

Viri

Za kakovostno pravosodje so potrebni zadostna raven finančnih in človeških virov, ustrezno usposabljanje in uravnotežena zastopanost spolov med sodniki. Pregled stanja kaže naslednje stanje.

- *V zvezi s finančnimi viri* podatki kažejo, da so izdatki za pravosodni sistem v večini držav članic ostali večinoma nespremenjeni (slika 28). Pri ugotavljanju finančnih virov za pravosodje samo nekaj držav članic upošteva trenutne podatke o številu prejetih ali rešenih zadev, da oceni nastale stroške (slika 51).
- *Stopnja uravnotežene zastopanosti spolov* med sodniki na sodiščih prve in/ali druge stopnje je na splošno dobra. V večini držav članic je zastopanost vsakega spola 40–60 %. Čeprav se na vrhovnih sodiščih večina držav članic približuje uravnoteženi zastopanosti spolov, je napredek v nekaterih državah članicah počasen (slika 32).
- *Na področju usposabljanja sodnikov* države članice sicer priznavajo pomen stalnega in obveznega začetnega usposabljanja (slika 34), vendar si je treba prizadevati za izboljšanje zagotovljenega obsega usposabljanja, zlasti v zvezi s pravosodnimi veščinami. Stalno usposabljanje v zvezi s pravosodnimi (sodnimi) veščinami, veščinami na področju informacijske tehnologije, upravljanjem sodišč in sodniško etiko ni na voljo v vseh državah članicah, kjer pa je, pa dejavnosti usposabljanja pogosto ne vključujejo vseh takih veščin (slika 36). Poleg tega nekatere države članice ne zagotavljajo usposabljanja na področju komuniciranja s strankami in mediji (slika 37), ki je bistvenega pomena za končne uporabnike in krepitev zaupanja v pravosodni sistem.

Orodja za ocenjevanje

- *Orodja za spremljanje in ocenjevanje* delovanja pravosodnih sistemov so na voljo v večini držav članic (slika 38). Vendar so postopki spremljanja v zvezi s sodnimi zaostanki ali sistemi zgodnjega opozarjanja redko avtomatizirani (slika 43). Poleg tega vsi sistemi za zbiranje podatkov ne zagotavljajo dovolj informacij o delovanju sistema, zlasti za drugo stopnjo in višje stopnje ter za posebne kategorije zadev, na primer insolventnost. V nekaterih državah članicah so nove generacije orodij IKT dovolj prožne za zadovoljevanje novih potreb ali zbiranje podatkov o učinku posameznih reform; ena država članica je ob reformi zakonodaje o alternativnem reševanju sporov na primer organizirala posebno redno četrtletno zbiranje podatkov za oceno učinka te reforme.
- *Sisteme IKT za vodenje zadev* je treba v številnih državah članicah še izboljšati, da se zagotovi, da se lahko uporabljajo za različne namene in dosledno v celotnem pravosodnem sistemu (slika 39). V nekaterih državah članicah še vedno ni mogoče zagotoviti zbiranja podatkov na nacionalni ravni na vseh področjih pravosodja. V nekaterih državah članicah orodja IKT ne omogočajo spremljanja napredovanja zadev v realnem času ali upravljanja sodnih zaostankov, vključno z odkrivanjem posebno starih zadev. Nasprotno imajo nekatere države članice sisteme zgodnjega opozarjanja za odkrivanje nepravilnosti ali izpolnjevanje standardov glede obravnavanja zadev, ki omogočajo pravočasno iskanje rešitev.
- *Redna uporaba raziskav* je pomembna za boljše razumevanje mnenja uporabnikov in strokovnjakov o pravosodnem sistemu. Vendar uporaba raziskav še vedno ni splošna praksa v vseh državah članicah (slika 40). Tudi kadar se raziskave uporabljajo, jih poleg tega samo nekatere države članice sistematično spremljajo, na primer za ugotavljanje potreb po usposabljanju sodnikov in sodnega osebja ali izboljšanje delovanja nekaterih sodišč (slika 41). V eni državi članici se na primer uporabljajo za ocenjevanje štiriletnega delovnega programa sodstva, pri čemer se raziskave uporabijo pri pripravi programa za naslednja štiri leta.

Standardi

Uporaba standardov je pomembna za izboljšanje kakovosti pravosodnih sistemov. V pregledu stanja za leto 2016 je v prvem pregledu predstavljen splošni pregled standardov v državah članicah za urejanje delovanja pravosodnih sistemov, ki kaže naslednje stanje.

- *Večina držav članic ima standarde, ki zajemajo podobne vidike njihovih pravosodnih sistemov.* Na primer, večina držav članic ima standarde glede načina vodenja sodnih postopkov, obveščanja strank ali priprave sodb (slika 42).
- Vendar so še vedno *velike razlike, kar zadeva vsebino* teh standardov in raven kakovosti, ki jo določajo (slika 43). Poleg tega je izvajanje standardov raznoliko; nekateri so opredeljeni na nacionalni ravni, drugi pa se uporabljajo samo za posamezna sodišča ali ozemlja ali posamezne vrste zadev ali področja pravosodja.
- *Kar zadeva standarde za vodenje zadev in upravljanje sodnih zaostankov,* ima manj kot polovica držav članic standarde za ukrepe, namenjene zmanjševanju sodnih zaostankov, še manj pa jih določa najdaljše sprejemljivo obdobje za nerešene zadeve. Nekaj držav članic ima standarde za časovne okvire postopkov in sisteme zgodnjega opozarjanja, kot so samodejna obvestila o zadevah, ki so stare, nujne ali drugače zahtevajo posebno pozornost.
- *Standarde za obveščanje strank* o njihovih zadevah ima večina držav članic. Vendar so samo v nekaterih državah članicah stranke samodejno obveščene ali imajo spletni dostop do teh informacij. V nekaterih državah članicah stranke na primer prejmejo samodejna obvestila v okviru sistema elektronskega vlaganja ali sporočila SMS, ki jih opominjo na datum sodne obravnave.
- Nekateri države članice imajo *standarde za pripravo sodb,* ki se nanašajo zlasti na posebne zahteve glede oblike. V številnih državah članicah so sodnikom na voljo tudi standardizirane elektronske predloge. Te so lahko preprosti vzorci ali naprednejše gradivo za preprostejšo pripravo osnutkov odločb. Nekaj držav članic je splošne zahteve glede jasnosti in jedrnatosti določilo s postopkovnimi predpisi, nekatere pa so celo opredelile posebno politiko jasnega pisnega in ustnega izražanja za sodišča.
- *Standardi za dodelitev človeških virov* so v večini držav članic povezani z delovno obremenitvijo. Medtem ko v nekaterih državah prilagoditve niso pogoste, pa imajo druge prožnejši sistem dodeljevanja, ki jim omogoča, da se letno prilagajajo spremembam ali upoštevajo pričakovane potrebe.

3.3 Neodvisnost

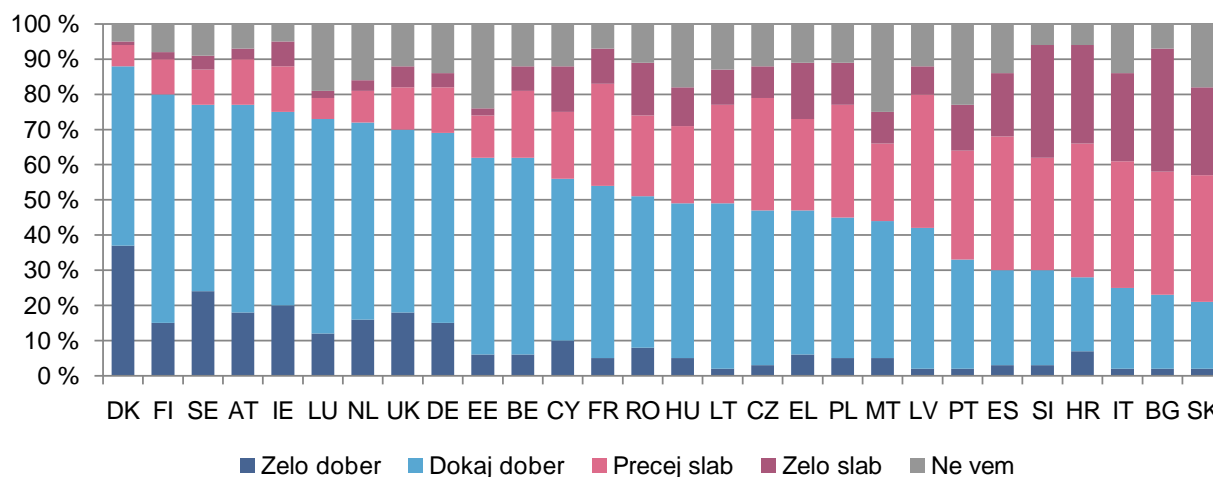
Neodvisnost sodstva je zahteva, ki izhaja iz pravice do učinkovitega pravnega sredstva, določene v členu 47 Listine EU o temeljnih pravicah⁷⁴. Pomembna je tudi za privlačno naložbeno okolje, saj zagotavlja pravičnost, predvidljivost, varnost in stabilnost pravnega sistema, v katerem podjetja poslujejo.

Poleg informacij o mnenju o neodvisnosti sodstva pregled stanja prikazuje, kako so pravosodni sistemi urejeni za varovanje neodvisnosti sodstva v nekaterih primerih, ko je ta lahko ogrožena. V sodelovanju z evropskimi pravosodnimi mrežami, zlasti Evropsko mrežo sodnih svetov (ENCJ), so v pregledu stanja za leto 2016 prikazani posodobljeni podatki o strukturni neodvisnosti⁷⁵.

V pregledu stanja so prvič predstavljeni rezultati raziskav Eurobarometer o mnenju državljanov in podjetij o neodvisnosti sodstva.

3.3.1 Mnenje o neodvisnosti sodstva

Slika 44: Mnenje širše javnosti o neodvisnosti sodišč in sodnikov (vir: Eurobarometer⁷⁶)

Slika 45: Glavni razlogi za mnenje širše javnosti o pomanjkanju neodvisnosti (delež vseh anketirancev – višja vrednost pomeni večji vpliv) (vir: Eurobarometer⁷⁷)

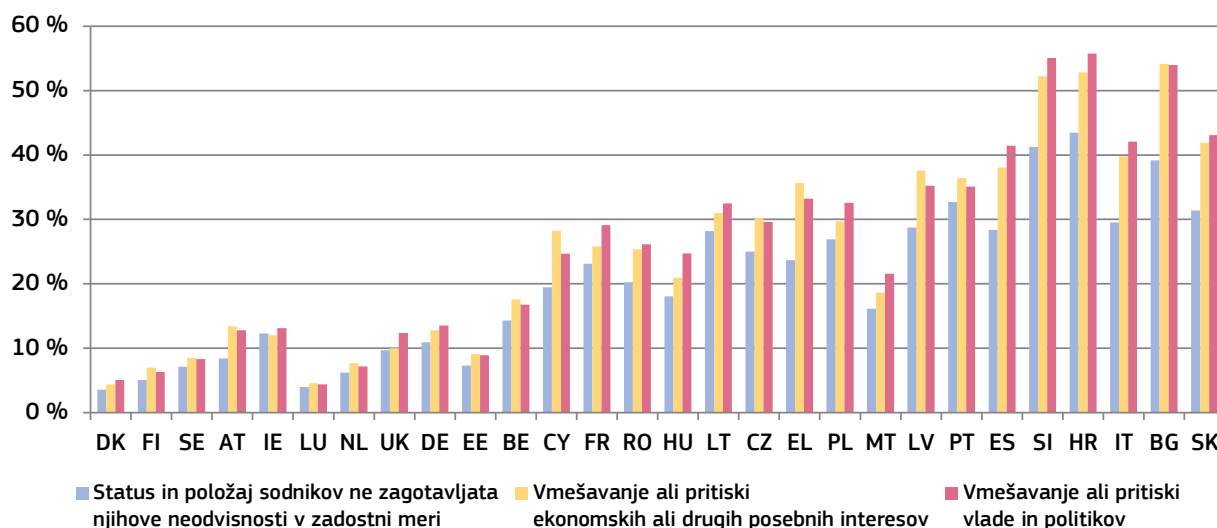
Na tej sliki so prikazani glavni razlogi za mnenje o pomanjkanju neodvisnosti sodišč in sodnikov. Anketiranci iz širše javnosti, ki so neodvisnost pravosodnega sistema ocenili kot „precej slabo“ ali „zelo slabo“, so lahko za utemeljitev svoje ocene izbirali med tremi razlogi. Države članice so v enakem vrstnem redu kot na sliki 44.

⁷⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=SL>.

⁷⁵ Podatki temeljijo na Vodniku po Evropski mreži sodnih svetov in odgovorih na posodobljen vprašalnik, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori na posodobljen vprašalnik iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov ali niso članice ENCJ (CZ, DE, EE, EL, CY, LU, AT in FI), so bili pridobljeni v sodelovanju z Mrežo predsednikov vrhovnih sodišč Evropske unije. Glej Vodnik po Evropski mreži sodnih svetov, oktober 2015, ki je na voljo na spletnem naslovu: http://www.encj.eu/images/stories/pdf/workinggroups/guide/encj_guide_version_oct_2015.pdf.

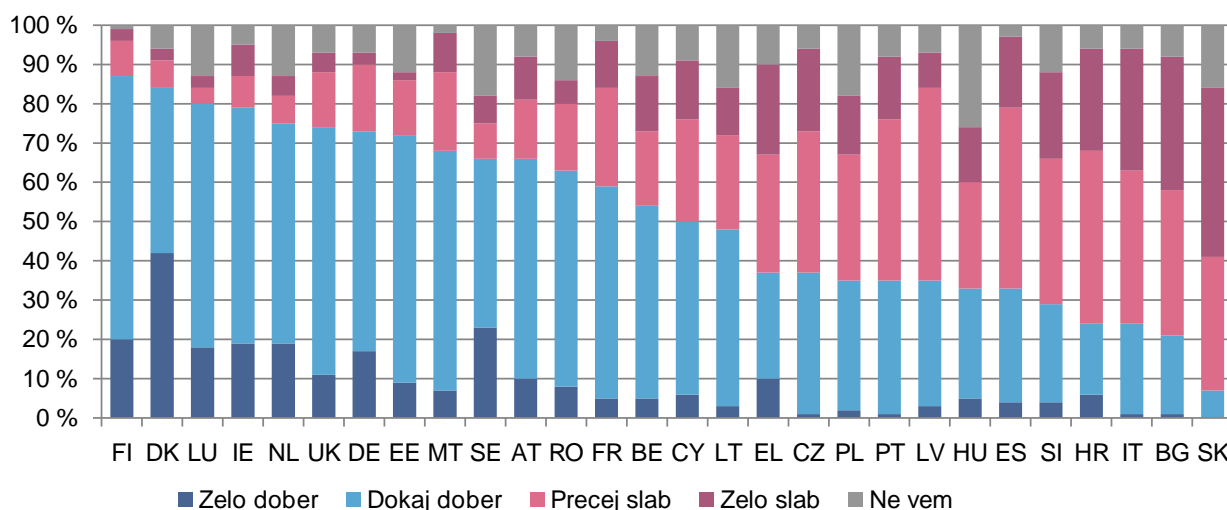
⁷⁶ Raziskava Eurobarometer FL435, izvedena 24. in 25. februarja 2016, odgovori na vprašanje: „Kako bi glede na svoje poznavanje ocenili pravosodni sistem v (naši državi), kar zadeva neodvisnost sodišč in sodnikov? Menite, da je zelo dober, dokaj dober, precej slab ali zelo slab?“, na voljo na spletnem naslovu: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

⁷⁷ Raziskava Eurobarometer FL435, odgovori na vprašanje: „Lahko pojasnite, koliko je mogoče z vsakim od naslednjih razlogov pojasniti vašo oceno neodvisnosti pravosodnega sistema v (naši državi): zelo, delno, niti ne, sploh ne?“

Med anketiranci iz širše javnosti, ki so neodvisnost pravosodnega sistema ocenili kot „zelo dobro“ ali „dokaj dobro“, jih je skoraj tri četrtine (oziroma 39 % vseh anketirancev) kot razlog za svojo oceno navedlo jamstva, ki jih zagotavlja status in položaj sodnikov⁷⁸.

Slika 46: Mnenje podjetij o neodvisnosti sodišč in sodnikov (vir: Eurobarometer⁷⁹)

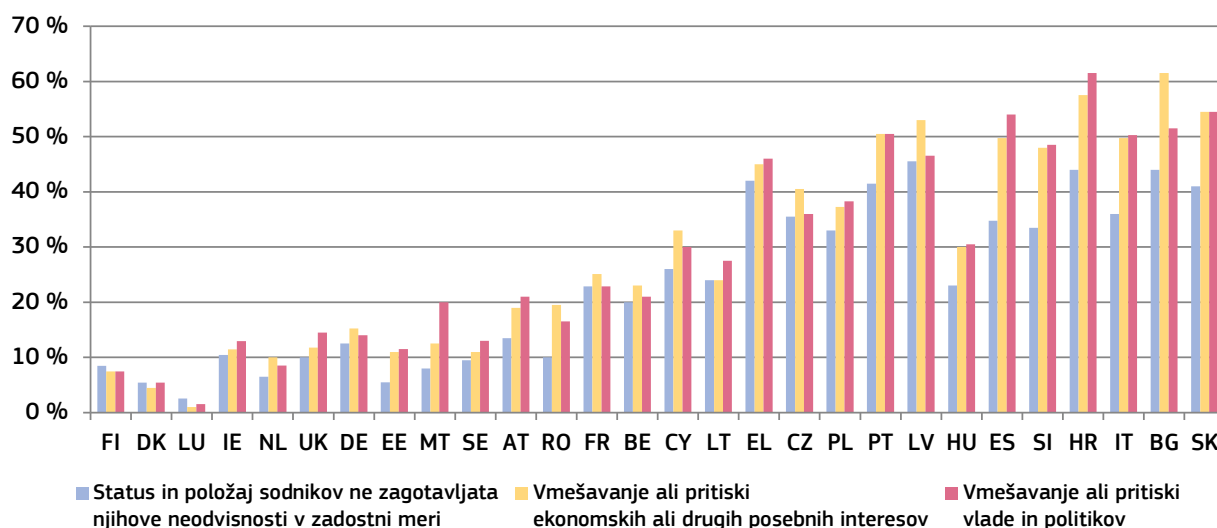
Slika 47: Glavni razlogi za mnenje podjetij o pomanjkanju neodvisnosti (delež vseh anketirancev – višja vrednost pomeni večji vpliv) (vir: Eurobarometer⁸⁰)

Ta slika prikazuje glavne razloge za mnenje o pomanjkanju neodvisnosti sodišč in sodnikov. Anketiranci med podjetji, ki so neodvisnost pravosodnega sistema ocenili kot „precej slabo“ ali „zelo slabo“, so lahko za utemeljitev svoje ocene izbirali med tremi razlogi. Države članice so v enakem vrstnem redu kot na sliki 46.

⁷⁸ Raziskava Eurobarometer FL435.

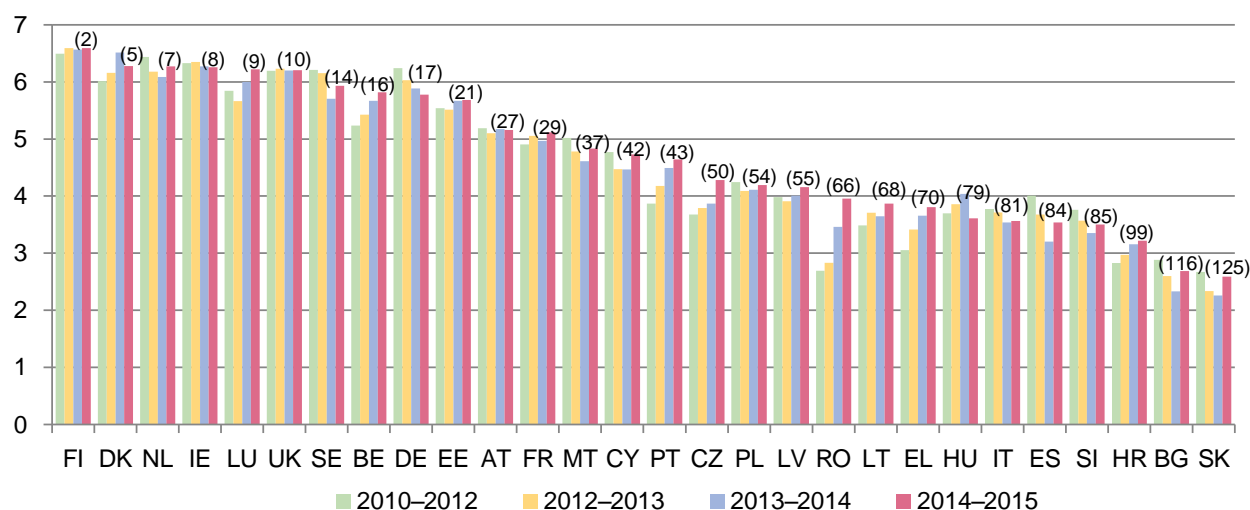
⁷⁹ Raziskava Eurobarometer FL436, ki je potekala od 25. februarja do 4. marca 2016, odgovori na vprašanje: „Kako bi glede na svoje poznavanje ocenili pravosodni sistem v (naši državi), kar zadeva neodvisnost sodišč in sodnikov? Menite, da je zelo dober, dokaj dober, precej slab ali zelo slab?“, na voljo na spletnem naslovu: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

⁸⁰ Raziskava Eurobarometer FL436, odgovori na vprašanje: „Lahko pojasnite, koliko je mogoče z vsakim od naslednjih razlogov pojasniti vašo oceno neodvisnosti pravosodnega sistema v (naši državi): zelo, delno, niti ne, sploh ne?“

Med podjetji, ki so neodvisnost pravosodnega sistema ocenila kot „zelo dobro“ ali „dokaj dobro“, jih je tri četrtine (oziroma 36 % vseh podjetij, ki so se odzvala) kot razlog za svojo oceno navedlo jamstva, ki jih zagotavljata status in položaj sodnikov⁸¹.

Slika 48: WEF: mnenje podjetij o neodvisnosti sodstva* (mnenje – višja vrednost pomeni boljše mnenje) (vir: Svetovni gospodarski forum⁸²)

* Številka v oklepaju označuje najnovejšo razvrstitev med 140 sodelujočimi državami na svetovni ravni.

3.3.2 Strukturna neodvisnost

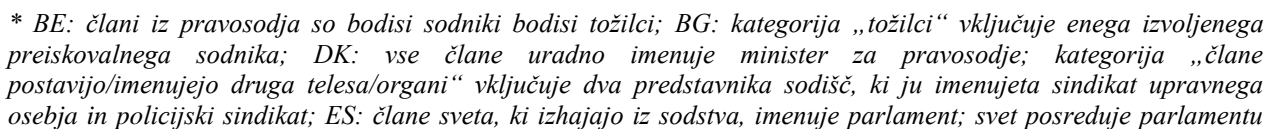
Za zagotavljanje strukturne neodvisnosti so potrebna pravna jamstva. V večini držav članic je za varovanje neodvisnosti sodstva pristojen sodni svet. Na slikah 49 in 50 je predstavljena razširjena in posodobljena primerjava sestave (po postopku imenovanja) in glavnih pristojnosti sedanjih sodnih svetov v EU. Ta primerjalni pregled bi lahko državam članicam koristil pri sprejemanju reform za zagotavljanje učinkovitega dela sodnih svetov kot neodvisnih nacionalnih institucij, ki

⁸¹ Raziskava Eurobarometer FL436.

⁸² Kazalnik Svetovnega gospodarskega foruma temelji na odgovorih raziskave na vprašanje: „Koliko je sodstvo v vaši državi neodvisno od vplivov vlade, državljanov ali podjetij? [1 = sploh ni neodvisno; 7 = popolnoma neodvisno]“. Odgovori na raziskavo izhajajo iz reprezentativnega vzorca podjetij, ki predstavljajo glavne sektorje gospodarstva (kmetijstvo, predelovalno in nepredelovalno industrijo ter storitveni sektor) v vseh zadevnih državah. Raziskava poteka v različnih oblikah, vključno z osebnimi ali telefonskimi intervjuji z vodilnimi delavci, pošiljanjem papirnih obrazcev in spletno raziskavo, na voljo pa je na spletnem naslovu: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2015-2016>.

V pregledu stanja je tudi proučeno, kako so pravosodni sistemi urejeni za varovanje neodvisnosti sodstva v nekaterih primerih, ko je ta lahko ogrožena. Štirje kazalniki prikazujejo jamstva v takih primerih: jamstva v zvezi s premeščanjem sodnikov brez njihovega soglasja (slika 52), razrešitev sodnikov (slika 53), dodeljevanje prejetih zadev znotraj sodišča (slika 54) ter samoizločitev in izločitev sodnikov (slika 55). *Priporočilo Sveta Evrope iz leta 2010 o neodvisnosti, učinkovitosti in odgovornosti sodnikov* (v nadaljnjem besedilu: priporočilo) za take primere določa standarde za ohranjanje neodvisnosti sodstva⁸³. Slike so bile posodobljene v primerih, v katerih se je po objavi pregleda stanja za leto 2015 spremenil pravni okvir ali praksa v državah članicah. Predstavljajo pregled pravnih jamstev v nekaterih vrstah primerov. Ne zagotavljajo pa ocene ali prikazujejo kvantitativnih podatkov o uspešnosti teh jamstev, več jamstev pa samo po sebi ne zagotavlja uspešnosti pravosodnega sistema⁸⁴. Opozoriti bi bilo treba tudi, da je tudi izvajanje politik in praks za spodbujanje poštenosti in preprečevanje korupcije v pravosodnem sistemu bistveno za zagotavljanje neodvisnosti sodstva.

Slika prikazuje sestavo sodnih svetov⁸⁶, članov ENCJ, po postopku imenovanja, tj. glede na to, ali so člani sodniki/tožilci, ki jih izmed sebe izvolijo ali imenujejo/predlagajo sodniki/tožilci, ali pa člane imenuje izvršna ali zakonodajna veja oblasti oziroma druga telesa in organi. Vsaj polovica članov sodnih svetov bi morala biti sodnikov, ki jih izmed sebe izvolijo sodniki s sodišč vseh stopenj ob upoštevanju pluralizma v sodstvu⁸⁷.

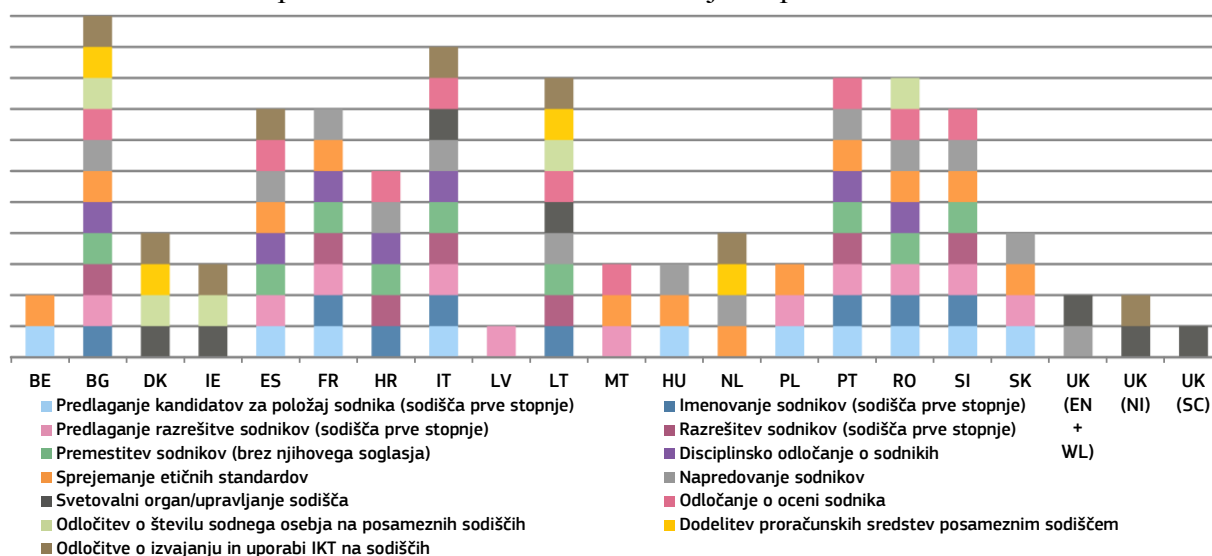

⁸⁷ Glej točki 26 in 27 priporočila.

seznam kandidatov, ki so prejeli podporo sodniškega združenja ali 25 sodnikov; FR: svet ima dve sestavi – ena je pristojna za sodnike in druga za tožilce; svet vključuje enega člana Conseil d'Etat, ki ga izvoli generalna skupščina Conseil d'Etat; IT-CSM: Consiglio Superiore della Magistratura (pristojen za civilna in kazenska sodišča); kategorija „sodniki“ vključuje dve izvoljeni osebi (sodnika in/ali tožilca) z vrhovnega sodišča; IT-CPGA: Consiglio di presidenza della giustizia amministrativa (pristojen za upravna sodišča); MT: vodja opozicije imenuje enega nepoklicnega člana; NL: člani so uradno imenovani s kraljevim odlokom na predlog ministra za varnost in pravosodje; RO: izvoljene sodnike/tožilce potrdi senat; SI: nekaj članov izvoli državni zbor na predlog predsednika republike.

Slika 50: Pristojnosti sodnih svetov*⁸⁸

Ta slika prikazuje nekatere ključne pristojnosti svetov, ki so člani ENCJ, na primer pristojnosti v zvezi z imenovanjem sodnikov, in pristojnosti, ki vplivajo na poklicno pot sodnikov. Slika je bila razširjena, tako da vključuje pristojnost za ocenjevanje sodnikov in nekatere poslovodne pristojnosti, na primer pristojnost za odločanje o številu sodnega osebja, dodeljevanje proračunskih sredstev posameznim sodiščem in odločanje o uporabi IKT na sodiščih.

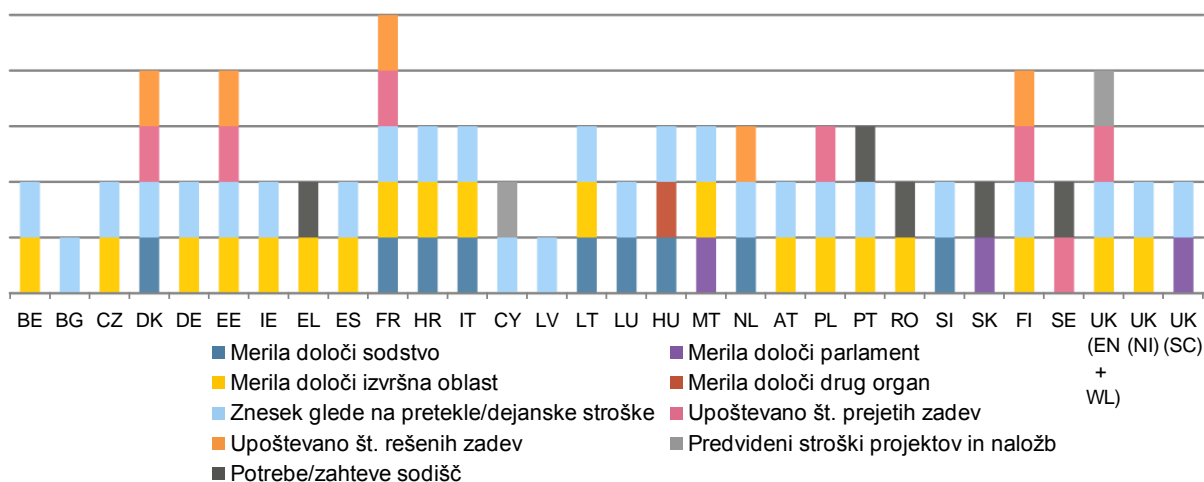
* Na sliki so predstavljene samo nekatere pristojnosti, zato ni izčrpna. Sodni sveti imajo dodatne pristojnosti, ki niso navedene na tej sliki. IT: v stolpcu so prikazane pristojnosti obeh svetov – CSM: sveta za civilna in kazenska sodišča ter CPGA: sveta za upravna sodišča; samo CPGA je pristojen za IKT na sodiščih in je svetovalni organ; LV: nekatera pooblastila, npr. v zvezi z disciplino in etiko, izvajajo drugi samoupravni sodni organi; v nekaterih državah mora izvršna oblast (zakonsko ali v praksi) upoštevati predlog sodnega sveta glede imenovanja ali razrešitve sodnika (npr. ES).

Slika 51: Merila za določanje finančnih virov za sodstvo*⁸⁹

Slika prikazuje, katera veja oblasti (sodna, zakonodajna ali izvršna) opredeljuje merila za določanje finančnih virov za sodstvo. Naslednja merila so predstavljena tudi po posameznih državah: dodeljeni viri temeljijo bodisi na preteklih/dejanskih stroških, kar je najpogostejše merilo, bodisi – redkeje – na številu prejetih/rešenih zadev, predvidenih stroških ali potrebah/zahtevah sodišč.

⁸⁸ Na podlagi Vodnika po Evropski mreži sodnih svetov, oktober 2015.

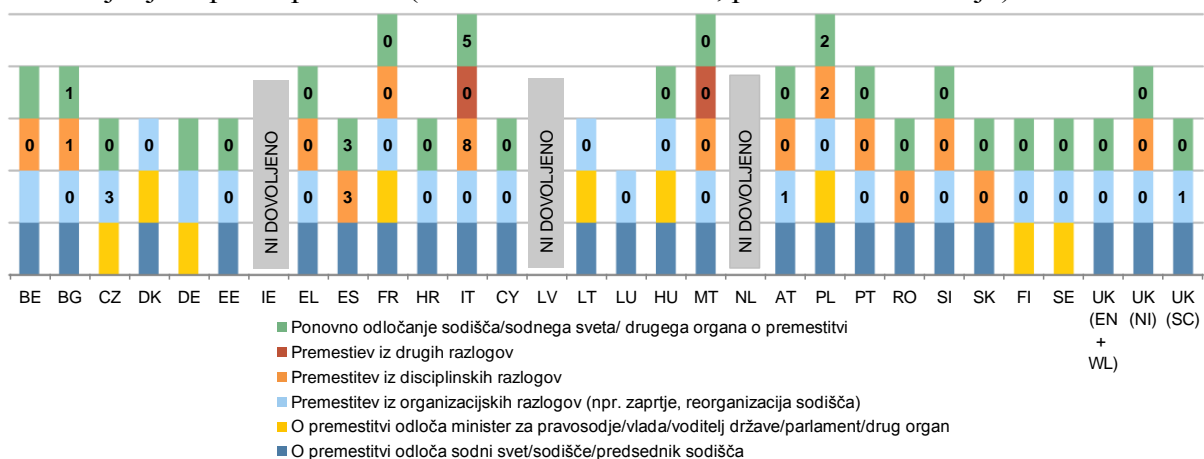
⁸⁹ Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov, so bili pridobljeni v sodelovanju z Mrežo predsednikov vrhovnih sodišč Evropske unije. Države članice so navedene po abecednem vrstnem redu zemljepisnih imen v izvirnem jeziku. Višina stolpcev ne izraža nujno učinkovitosti jamstev.

* EL in CY: informacije iz pregleda stanja za leto 2015; DK: upošteva se število prejetih in rešenih zadev na sodiščih prve stopnje; DE: samo za proračun vrhovnega sodišča – kar zadeva sodišča prve in druge stopnje, se pravosodni sistemi med zveznimi deželami razlikujejo; EE: število prejetih in rešenih zadev za sodišča vseh stopenj; IT: ministrstvo za pravosodje določa merila za civilna in kazenska sodišča, sodni svet (CPGA) pa merila za upravna sodišča; HU: zakon določa, da se plače sodnikov določijo v zakonu o državnem proračunu tako, da znesek ni nižji kot v preteklem letu; NL: upošteva se število rešenih zadev na podlagi ocene stroškov za sodišča.

Slika 52: Jamstva v zvezi s premeščanjem sodnikov brez njihovega soglasja*⁹⁰ (nezamenljivost sodnikov)

Slika prikazuje, ali je dovoljeno premeščanje sodnikov brez njihovega soglasja, in če je dovoljeno, kateri organi sprejmejo to odločitev, kateri so razlogi za tako premeščanje in ali je mogoče vložiti pravno sredstvo zoper tako odločitev. Številke kažejo, koliko sodnikov je bilo leta 2014 premeščenih brez soglasja iz organizacijskih, disciplinskih ali drugih razlogov ter koliko se jih je zoper to pritožilo (če številka ni navedena, podatki niso na voljo)⁹¹.

* BE: premestitev iz organizacijskih razlogov le znotraj sodišča; CZ: sodnik je lahko premeščen le na sodišče iste stopnje ali na sodišče, ki je za eno stopnjo višje ali nižje (vsa sodišča znotraj istega sodnega okrožja); DE: premestitev za največ tri mesece in samo v primeru nadomeščanja; FR: minister za pravosodje lahko premesti sodnika iz organizacijskih razlogov, in sicer v redkih primerih, kot je zaprtje sodišča, ali iz pravnih razlogov, kot so imenovanja za določen čas (za predsednika sodišča ali za posebne funkcije); IT: CSM (svet za civilna in kazenska sodišča) je premestil šest sodnikov, od katerih so se trije pritožili zoper premestitev; CPGA (svet za upravna sodišča)

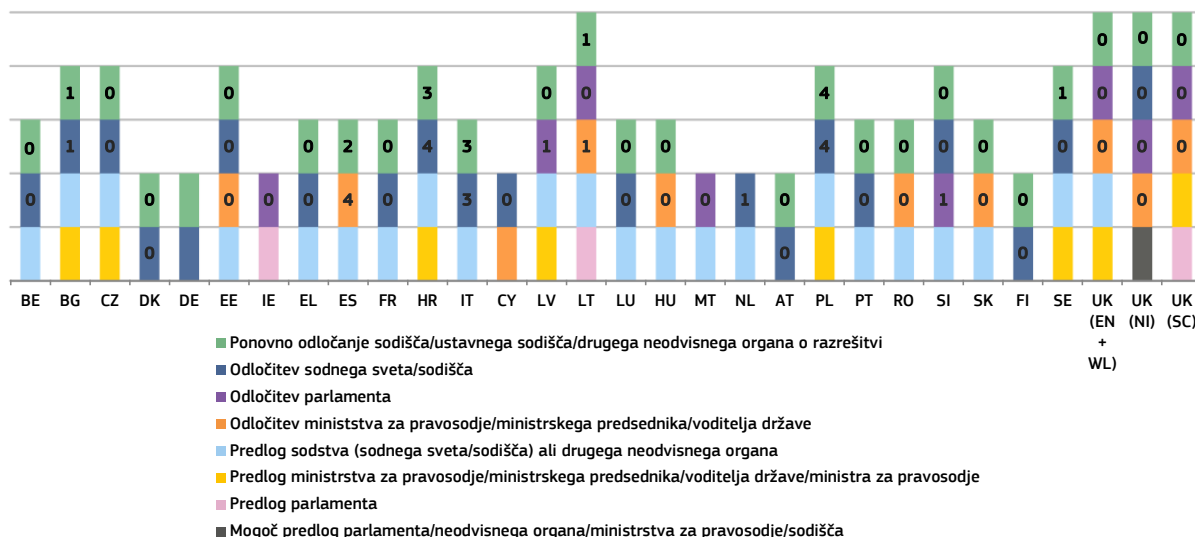
⁹⁰ Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov, so bili pridobljeni v sodelovanju z Mrežo predsednikov vrhovnih sodišč Evropske unije. Države članice so navedene po abecednem vrstnem redu zemljepisnih imen v izvirnem jeziku. Višina stolpcev ne izraža nujno učinkovitosti jamstev.

⁹¹ Točka 52 priporočila vsebuje jamstva za nezamenljivost sodnikov. Sodniki ne smejo biti premeščeni na drugo pravosodno funkcijo brez njihovega soglasja, razen v primeru disciplinskih ukrepov ali reforme organizacije pravosodnega sistema.

je premestil dva sodnika, ki sta se pritožila zoper premestitev; CPGA lahko premešča samo iz disciplinskih razlogov; LT: začasna premestitev, kadar je treba nujno zagotoviti pravilno delovanje sodišča; RO: samo začasna premestitev do enega leta kot disciplinski ukrep; FI: premestitev v primeru reorganizacije funkcij javne uprave.

Slika 53: Razrešitev sodnikov na sodiščih prve in druge stopnje⁹²

Ta slika prikazuje organe, ki so pristojni za predlaganje razrešitve sodnikov na sodiščih prve in druge stopnje ter za odločanje o njej⁹³. V zgornjem delu vsakega stolpca je navedeno, kateri organ sprejme končno odločitev⁹⁴, spodnji del pa prikazuje, kjer je to ustrezno, kateri organ predlaga razrešitev ali s kom se je treba posvetovati pred sprejetjem odločitve. Številke kažejo, koliko sodnikov (s sodišč vseh stopenj) so posamezni organi razrešili leta 2014 in koliko se jih je pritožilo zoper razrešitev (če številka ni navedena, podatki niso na voljo).

* IT: CSM (svet za civilna in kazenska sodišča) je razrešil tri sodnike, ki so se pritožili; CPGA (svet za upravna sodišča) ni razrešil nobenega sodnika; PT: razrešen ni bil noben sodnik, vendar so se trije sodniki, ki so bili prisilno upokojeni, pritožili zoper to; SE: pritožba se je nanašala na odločbo okrožnega sodišča, ki je ponovno odločalo o odločbi nacionalnega odbora za disciplinske prekrške iz leta 2011; UK (EN + WL): razrešen ni bil noben sodnik, zaposlen s polnim delovnim časom, temveč samo honorarno plačani sodniki, zaposleni s krajšim delovnim časom, in sicer en sodnik tribunala, pet članov sodnega osebja in deset članov tribunalov (nepoklicnih članov); v nekaterih državah mora izvršna oblast (zakonsko ali v praksi) upoštevati predlog sodnega sveta za razrešitev sodnika (npr. ES, LT).

Slika 54: Dodeljevanje zadev znotraj sodišča⁹⁵

Slika prikazuje, na katerih ravneh se določajo merila za dodeljevanje zadev znotraj sodišča, kako se zadeve dodeljujejo in kateri organ nadzoruje dodeljevanje⁹⁶. Bistven je tudi način izvajanja sistemov, kot je sistem za naključno dodeljevanje zadev, v praksi⁹⁷.

⁹² Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov, so bili pridobljeni v sodelovanju z Mrežo predsednikov vrhovnih sodišč Evropske unije. Države članice so navedene po abecednem vrstnem redu zemljepisnih imen v izvirnem jeziku. Višina stolpcev ne izraža nujno učinkovitosti jamstev.

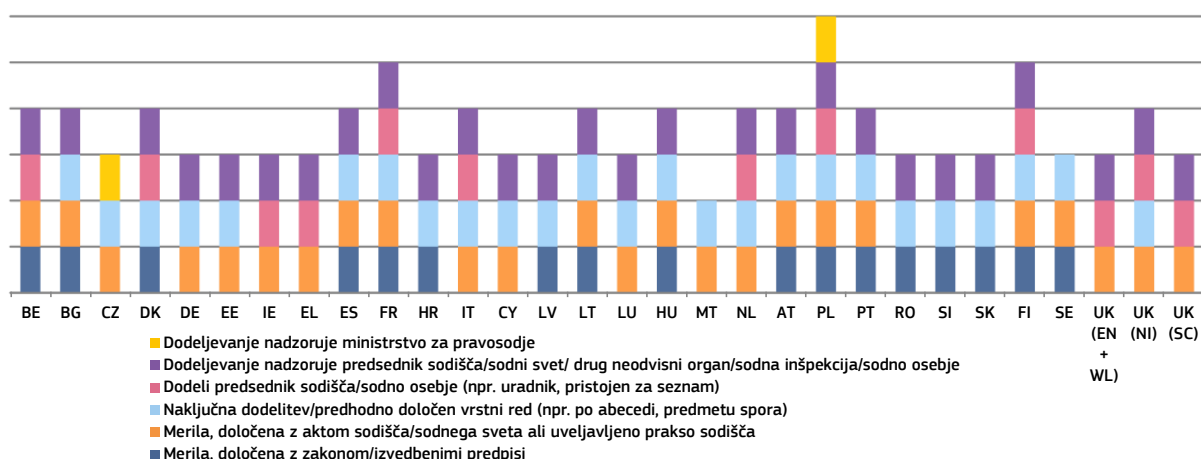
⁹³ V točkah 46 in 47 priporočila je navedeno, da morajo nacionalni sistemi zagotoviti jamstva v zvezi z razrešitvijo sodnikov.

⁹⁴ Gre za enega ali dva različna organa, odvisno od razloga za razrešitev ali vrste sodnika (npr. predsednik).

⁹⁵ Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov, so bili pridobljeni v sodelovanju z Mrežo predsednikov vrhovnih sodišč Evropske unije. Države članice so navedene po abecednem vrstnem redu zemljepisnih imen v izvirnem jeziku. Višina stolpcev ne izraža nujno učinkovitosti jamstev.

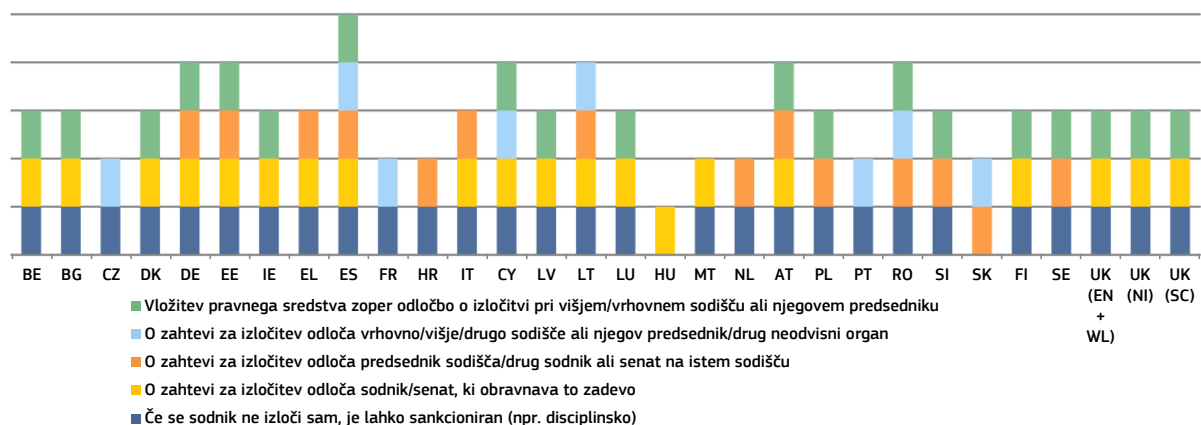
⁹⁶ V točki 24 priporočila je navedeno, da morajo sistemi za dodeljevanje zadev znotraj sodišča upoštevati objektivna predhodno določena merila, da se zaščiti pravica do neodvisnega in nepristranskega sodnika.

⁹⁷ Komisija je na primer v zadnjem poročilu o napredku Bolgarije v okviru mehanizma za sodelovanje in preverjanje BG pozvala, naj vzpostavi „zmogljivosti znotraj [vrhovnega sodnega sveta] in [pravosodnega

Slika 55: Samoizločitev in izločitev sodnikov⁹⁸

Slika prikazuje, ali je mogoče sodnike sankcionirati, če ne upoštevajo obveznosti samoizločitve iz odločanja o zadevi, v kateri je njihova nepristranskost vprašljiva ali ogrožena, ali kadar gre za utemeljen občutek pristranskosti. Prikazano je tudi, kateri organ⁹⁹ je pristojen za odločanje o zahtevi za izločitev, ki jo vloži stranka z namenom izločitve sodnika¹⁰⁰.

3.3.3 Prizadevanje pravosodnih mrež za neodvisnost sodstva

V pregledu stanja je predstavljen primerjalni pregled nekaterih pravnih jamstev, namenjenih varovanju neodvisnosti sodstva, ni pa ocene njihove učinkovitosti. V prejšnjih pregledih stanja je Komisija pravosodne mreže spodbujala k bolj poglobljeni oceni učinkovitosti teh pravnih jamstev in navedla, da bo razmislila o tem, kako bi se ugotovitve lahko predstavile v prihodnjih pregledih stanja na področju pravosodja.

inšpektorata] za spremljanje uporabe in varnosti novega sistema za naključno dodeljevanje zadev na sodiščih. Ti instituciji morata zagotoviti preglednost v zvezi z rezultati inšpekcij in sprejetimi ukrepi za odpravo ugotovljenih težav.“ COM(2016) 40 final, na voljo na spletnem naslovu: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0040&qid=1457775705919&from=SL>.

⁹⁸ Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov, so bili pridobljeni v sodelovanju z Mrežo predsednikov vrhovnih sodišč Evropske unije. Države članice so navedene po abecednem vrstnem redu zemljepisnih imen v izvirnem jeziku. Višina stolpcev ne izraža nujno učinkovitosti jamstev.

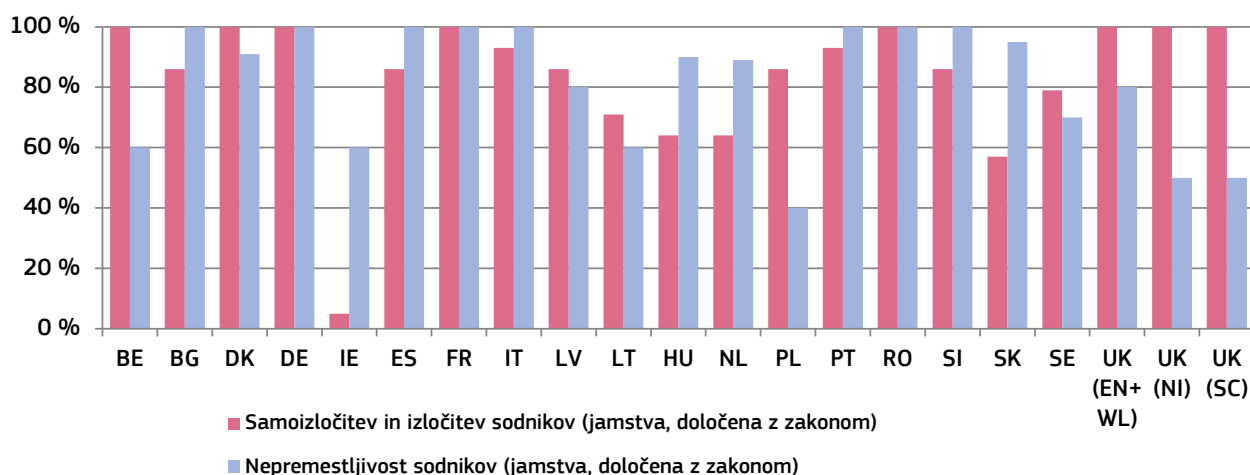
⁹⁹ Včasih lahko o tem odloča več kot en organ, odvisno od stopnje sodišča, na katerem dela izločeni sodnik.

¹⁰⁰ V točkah 59, 60 in 61 priporočila je navedeno, da morajo sodniki v vseh zadevah delovati neodvisno in nepristransko ter da se morajo samoizločiti iz odločanja o zadevi ali zavrniti odločanje, če obstajajo z zakonom določeni utemeljeni razlogi.

ENCJ je leta 2015 kot prvi korak v tej smeri izvedla študijo¹⁰¹ o neodvisnosti in odgovornosti sodstva, v kateri je proučila pravna jamstva, določena z zakonom. V študiji so bile proučene razmere v državah članicah, katerih sodni sveti so člani ENCJ. Študija poleg raziskave o mnenju sodnikov o neodvisnosti sodstva vključuje več kazalnikov v zvezi z neodvisnostjo sodstva, kot so organizacijska avtonomija, financiranje sodstva, upravljanje sodišč, odločanje na področju človeških virov v zvezi s sodniki, nepremestljivost, pritožbeni postopek, redno poročanje, odnosi z mediji, sodniška etika, samoizločitev in izločitev. Nekateri od teh kazalnikov se nanašajo na primere, ki so predstavljeni na zgornjih slikah, na primer v zvezi z nepremestljivostjo sodnikov ter samoizločitvijo in izločitvijo sodnikov.

Slika 56: Primeri jamstev, ki jih je proučila ENCJ¹⁰²

Naslednja slika se nanaša na samoizločitev in izločitev sodnikov ter nepremestljivost sodnikov. Zagotavlja vpogled v zakonsko določene formalne ureditve, namenjene reševanju takih primerov, in ne meri njihove učinkovitosti v praksi ali ocenjuje njihove uporabe. Natančneje, na sliki so prikazane ureditve v zvezi s prostovoljno samoizločitvijo, kršitvijo obveznosti samoizločitve, zahtevo za izločitev, organom odločanja in možnostjo vložitve pravnega sredstva zoper odločitev o zahtevi za izločitev. Prikazana je tudi ureditev v zvezi z možnostjo premestitve sodnika (začasno ali za nedoločen čas; iz razlogov, ki niso disciplinski) na drugo pravosodno funkcijo (da mu dodelijo druge pravosodne naloge ali se premesti na drugo sodišče ali lokacijo) brez njegovega soglasja.

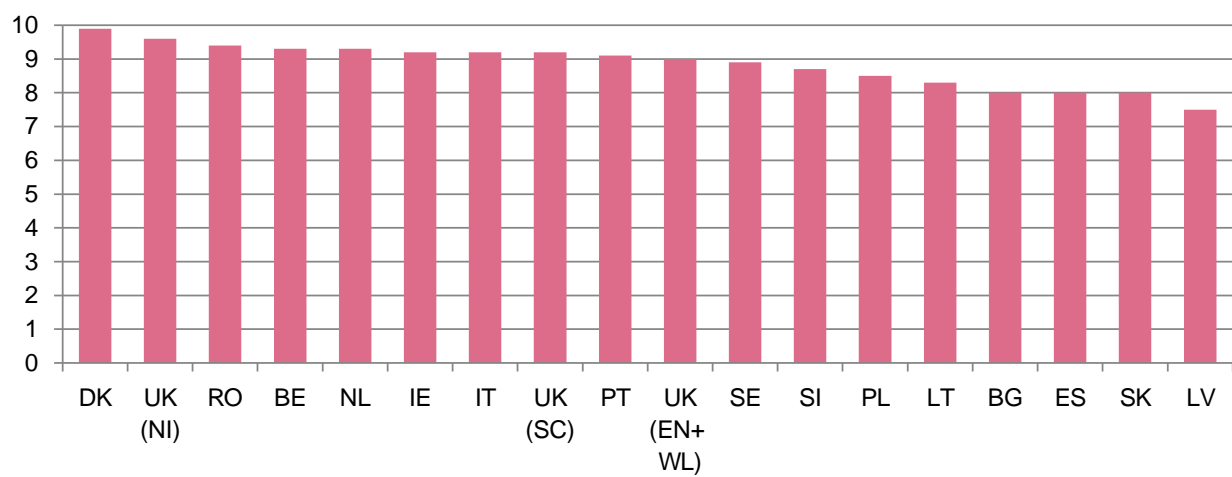

Slika 57: Raziskava ENCJ o mnenju sodnikov o neodvisnosti (mnenje – višja vrednost pomeni boljše mnenje)¹⁰³

¹⁰¹ Poročilo ENCJ 2014–2015 o neodvisnosti in odgovornosti sodstva in tožilstva. V njem so uporabljeni kazalniki, ki se nanašajo na pravne in druge vidike pravnega sistema, ki jih je mogoče objektivno opazovati ter so bistvenega pomena za neodvisnost in odgovornost. V zvezi z merjenjem teh objektivnih vidikov so za točkovanje in kategorizacijo z uporabo standardiziranega vprašalnika odgovorni sodni sveti, če jih ni, pa drugi organi upravljanja. Gre za samooceno, vendar samooceno vidikov, ki jih lahko preverijo vsi, ki so seznanjeni z zadevnimi pravnimi sistemi. Kazalniki predstavljajo mnenje ENCJ, kakšne naj bi bile zakonsko določene formalne ureditve za varovanje neodvisnosti sodstva. Glej str. 16 in 23 poročila ENCJ, na voljo na spletnem naslovu: http://www.encj.eu/images/stories/pdf/workinggroups/independence/encj_report_independence_accountability_2014_2015_adopied_ga_corr_2016.pdf.

¹⁰² Na sliki so predstavljeni rezultati iz poročila ENCJ 2014–2015 o neodvisnosti in odgovornosti sodstva in tožilstva (rezultati so predstavljeni kot odstotek standardiziranega najvišjega števila točk).

¹⁰³ Slika temelji na odgovorih raziskave na vprašanje: „Na lestvici od 0 do 10 (pri čemer 0 pomeni „sploh niso neodvisni“, 10 pa pomeni „najvišjo možno stopnjo neodvisnosti“): menim, da kot sodnik sploh nisem neodvisen ali da sem popolnoma neodvisen.“ V raziskavi, ki je potekala marca 2015, je sodelovalo skupno 4 874 sodnikov. Naslednje članice ENCJ niso sodelovale v raziskavi: FR, MT, HR in HU. SE je opazovalka v ENCJ.

3.3.4 Povzetek o neodvisnosti sodstva

Neodvisnost sodstva je temeljni sestavni del uspešnega pravosodnega sistema. Je bistvenega pomena za spoštovanje načela pravne države, pravičnost sodnih postopkov ter zaupanje državljanov in podjetij v pravosodni sistem. V pregledu stanja so predstavljeni trendi, povezani z mnenjem o neodvisnosti sodstva, ter informacije o pravnih jamstvih za neodvisnost in sodnih svetih (organih, pristojnih za varovanje neodvisnosti sodstva).

- V dopolnitev k raziskavi Svetovnega gospodarskega foruma (WEF) o podjetjih je v pregledu stanja za leto 2016 proučevanje *mnenja o neodvisnosti* razširjeno z novimi raziskavami Eurobarometer, izvedenimi med širšo javnostjo in podjetji.
 - Primerjava vseh raziskav je na splošno pokazala *podobne rezultate*, zlasti med državami članicami, v katerih je po mnenju anketirancev stopnja neodvisnosti sodstva najnižja ali najvišja.
 - Iz raziskave WEF, ki je bila predstavljena četrtrič, je razvidno, da je v večini držav članic mnenje podjetij o neodvisnosti *boljše ali nespremenjeno* v primerjavi s preteklim letom, v nekaj državah članicah, kjer je stopnja mnenja o neodvisnosti nizka, pa se je znatno izboljšalo (slika 48).
 - Med razlogi za mnenje o pomanjkanju neodvisnosti sodišč in sodnikov sta *vmešavanje ali pritisk vlade in politikov* ter *gospodarskih ali drugih posebnih interesov* značilna zlasti za več držav članic, v katerih prevladuje mnenje, da je stopnja neodvisnosti sodstva zelo nizka (sliki 45 in 47).
- V pregledu stanja se še naprej *spremljajo pravna jamstva* za neodvisnost sodstva, kar kaže, kako so pravosodni sistemi urejeni za varovanje neodvisnosti sodstva v nekaterih primerih, ko je ta lahko ogrožena.
 - V zvezi s *premostitvijo sodnikov brez njihovega soglasja* in *razrešitvijo sodnikov* na sodiščih prve in druge stopnje pregled stanja kaže, da se premeščeni ali razrešeni sodniki v skoraj vseh državah članicah lahko pritožijo ali zahtevajo sodno varstvo zoper tako odločbo. Sliki prikazujeta, da je bilo brez soglasja razrešenih ali premeščenih malo sodnikov, večina premestitev pa je bila opravljena iz disciplinskih razlogov (sliki 52 in 53).
 - V veliki večini držav članic se prejete zadeve sodnikom *dodeljujejo* naključno ali po vnaprej določenem vrstnem redu, s čimer se omejuje diskrecija, če se sistemi ustrezno izvajajo in se to dodeljevanje spremlja (slika 54).
 - Razen v nekaj državah članicah je mogoče disciplinsko sankcionirati sodnike, ki se ne *izločijo sami* iz odločanja o zadevi, v kateri je njihova nepristranskost vprašljiva (slika 55).
- V pregledu stanja je predstavljeno prizadevanje Evropske mreže sodnih svetov (ENCJ) za neodvisnost sodstva, kar je prvi korak k ocenjevanju učinkovitosti jamstev v praksi (slika 56).
- Glede na posodobljeni pregled *sestave in pooblastil sodnih svetov* pregled stanja kaže, da se v večini sodnih svetov sodniki (in tožilci) *izvolijo izmed sebe* (slika 49). Kaže tudi, da ima poleg pristojnosti za imenovanje in razrešitev sodnikov ter odločanje o njihovih poklicnih poteh le nekaj sodnih svetov *poslovodne pristojnosti* za odločanje o številu sodnega osebja na posameznih sodiščih, proračunskih sredstvih in uporabi IKT na sodiščih (slika 50).
- Le v manjšem številu držav članic je sodstvo vključeno v *opredeljevanje meril za določanje finančnih virov za sodstvo*. V večji skupini držav članic ta merila opredeljuje izključno izvršna in/ali zakonodajna veja oblasti (slika 51).

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

Četrta izdaja pregleda stanja na področju pravosodja v EU celovito prikazuje napredek glede učinkovitosti, kakovosti in neodvisnosti nacionalnih pravosodnih sistemov. Čeprav se stanje glede na posamezne države članice in kazalnike bistveno razlikuje, pregled stanja za leto 2016 razkriva nekaj pozitivnih znakov, da prizadevanja za izboljšanje pravosodnih sistemov očitno prinašajo rezultate. Ta razvoj se bo v pregledu stanja spremljal tudi v prihodnje, prav tako pa bo poglobljen primerjalni pregled. Zaradi temeljne vloge pravosodnih sistemov pri spoštovanju načela pravne države sta pri teh prizadevanjih potrebni zavezanost in odločnost.